

Efeki i shkurorëzimeve në edukimin e fëmijëve

Lindita Jusufi

Abstrakt

Shoqëria kosovare po përjeton një ndryshim të thellë social, i cili ndikon në ndryshimin e strukturës familjare, së bashku me këtë po ndryshon edhe institucioni i martesës. Tash martesë nuk është diçka e shenjtë dhe deri te shkatërrimi i saj vihet për shkaqe të natyrave të ndryshme si: emancipimi i femrës dhe punësimi i saj në një shkallë të lartë, prezenca e ndërkombëtarëve, gjendja ekonomike, rritja e shkallës së dhunës në familje, jeta dinamike ku partnerët nuk kanë kohë të mjaftueshme t'ia kushtojnë njëri-tjetrit, mos lindja e fëmijëve, dukuritë patologjike në shoqëri (alkoolizmi, narkomania etj).

Hulumtimi synon identifikimin e dukurisë së shkurorëzimeve e cila fatkeqësisht prej vitit në vit është në rritje, dukuri kjo që po ndikon në edukimin e fëmijëve, sidomos fëmijëve të nivelit parashkollor. Prandaj ky hulumtim do të fokusohet në mbledhjen e të dhënave për rastet e shkurorëzuara, numri i fëmijëve me prindër të shkurorëzuar dhe të dhënat e tjera që mund të na sjellin indikacione për ndikimin e dukurisë së shkurorëzimeve në edukimin e fëmijëve të nivelit parashkollor.

Fjalë kyç: *Shkurorëzimi, edukimi parashkollor, prindër, fëmijë të moshës parashkollore, institucione parashkollore.*

Hyrje

Shkurorëzimi është një problem sa juridik aq edhe social dhe kryesisht shkaktohet kur ndërmjet dy partnerëve është thyer ndjenja, intimiteti, komunikimi dhe padyshim që marrëdhënia nuk

funksionon më, duke përfshirë një stres të përgjithshëm të të gjithë anëtarët (Gani Leci, 2011).

Faktorët kryesorë që konsiderohen shkaktarë të çrregullimeve në jetën bashkëshortore janë:

Prezenca e dhunës psikike dhe fizike në jetën bashkëshortore; Pozita favorizuese e burrit në familje në proceset e vendimmarrjes, epërsia e burrit në menaxhimin e buxhetit familjar, primati i burrit dhe familjes së tij në rregullimin e jetës së përditshme të anëtarëve të tjerë të familjes, mungesa e të drejtës së gruas në planifikimin familjar.

Ndërhyrja arbitrare e anëtarëve të familjes së burrit në jetën e çifteve qoftë atyre që jetojnë në bashkësi familjare apo edhe të atyre që jetojnë ndaras nga bashkësia familjare, ndërhyrja e anëtarëve të familjes së burrit në edukimin e fëmijëve, konsiderimi i gruas dhe të fëmijëve si pronë private e burrit-pronë kjo me të cilën ka "të drejtë" të bëjë çka të dojë, pamundësia e komunikimit të ndërsjellë, gjendja psikofizike jo e qëndrueshme e bashkëshortit/es, papjekuria e çifteve për jetë martesore, mungesa e dëshirës për bashkëjetesë, sindroma postraumatike si pasojë e luftës, mungesa e dëshirës për të pasur marrëdhënie seksuale, tradhtia bashkëshortore etj.

Familja konsiderohet njësi themelore e shoqërisë, e cila tradicionalisht përbëhet nga prindër dhe fëmijët e tyre, gjithashtu përfshinë edhe njësi të tjera shoqërore.

Një ndër funksionet e familjes është edhe funksioni edukues dhe arsimor, i cili funksion nënkupton detyrën e familjes që të kujdeset për edukimin e drejtë të fëmijëve dhe për arsimimin e tyre në pajtim me dëshirat dhe prirjet që kanë.

Edukimi i drejtë mendor e moral i fëmijës varet nga njohja e kuptimit njeri (Brada, 2012). Edukata lind nga nevoja e ekzistimit të njeriut si qenie biologjike dhe shoqërore për të mundur të jetojë dhe të përgatisë të rinjtë për jetë dhe punë të pavarur (Nuredini, 2013).

Bazë për një rezultat pozitiv të edukimit është raporti i lidhjes ndërmjet prindërve dhe fëmijës, prandaj stili i edukimit i përshtatshëm për zhvillimin dhe prosperitetin e fëmijëve është i shënuar

me vlerësim (dashuri, ngrohtësi, kushtim dhe përkrahje) dhe drejtimin prindëror (kufizime

dhe rregulla të qarta dhe të merituar) (Ponxha, 2013).

Edukimi i fëmijëve fillon në familje dhe vazhdon në institucione përkatëse. Familja është ajo e cila fëmijën e përcjellë gjatë zhvillimit të tij dhe ka për detyrë që të kujdeset për arsimimin duke siguruar kushte optimale për mësim të mirëfilltë.

Problemi kërkimor

Ky studim synon krijimin e një pasqyre të saktë mbi kontekstin e përgjithshëm shoqëror të shkurorëzimeve dhe ndikimin e kësaj dukurie në edukimin e fëmijëve të nivelit parashkollor.

Qëllimi i hulumtimit është grumbullimi i të dhënave lidhur me numrin e shkurorëzimeve në komunën e Ferizajt dhe identifikimin e fëmijëve si dhe suksesin e tyre në institucionet e edukimit parashkollor.

Gjithashtu synohet dhënia e ndihmës për vetëdijesimin e komunitetit që t'i pranojë ata si pjesë e pandashme e tij dhe integrimin sa më të lehtë e më të natyrshëm në familje dhe rrjedha të jetës së tyre.

Në të njëjtën kohë studimi ka për qëllim aftësimin e studentëve dhe zhvillimin e kapaciteteve të tyre për punë hulumtuese empirike

Sipas statistikave zyrtare, në vitin 2013, në Kosovë gjithsej janë shkurorëzuar 1040 qifte-bashkëshortë, ku prej tyre 85.9% e të shkurorëzuarve janë femra me përkatësi etnike shqiptare, kurse 95.5% janë meshkuj të përkatësisë etnike shqiptare.

Sipas kohëzgjatjes së martesës, dominon viti i parë me 12.5% kurse me pak se një vit dhe viti i dytë është 10.8% e të shkurorëzuarve, etj.

Shkurorëzimet sipas grup-moshave, dominojnë femrat e moshës 25-29 vjeç me 239 shkurorëzime apo 23.0%, po ashtu edhe te meshkujt dominon mosha 25-29 vjeç me 257 apo 24.7%. Sipas përgatitjes shkollore, dominojnë femrat dhe meshkujt me shkollë të mesme.

Numri i femrave të kësaj kategorie është 554 apo 53.3%, e meshkujve 615 apo 59.1%.

Numri më i madh i bashkëshortëve të shkurorëzuar janë pa fëmijë me 62.1%, pastaj vijnë me dy fëmijë me 14.0% dhe me një fëmijë me 11.3%.

Nga këto statistika të përgjithshme të shkukurëzimeve, po veçojmë komunën e Ferizajt në të cilën në vitin 2013, janë regjistruar 83 shkukurëzime dhe nga ky numër e shkukurëzimeve konsiderohet se ka pasur rritje në krahasim me vitin 2012, ku numri i të shkukurëzuarve ishte 55. Ajo që na intereson neve për hulumtim është numri i fëmijëve që kanë përjetuar ndarjen e prindërve nga këto shkukurëzime. Ku sipas statistikave zyrtare, në komunën e Ferizajt numri i fëmijëve të mbajtur nga martesë është: 2 shkukurëzime me 1 fëmijë, 14 shkukurëzime me 2 fëmijë, 7 shkukurëzime me 3 fëmijë, 4 shkukurëzime me 4 fëmijë dhe 1 shkukurëzim me 5 e më shumë fëmijë. Nga kjo del që numri i përafërt i fëmijëve që kanë përjetuar ndarjen e prindërve është 72.

Metodologjia

Duke e pasur parasysh rritjen graduale të shkukurëzimeve dhe pasojat negative që po sjell kjo dukuri, supozojmë që:

1. Shkukurëzimet e prindërve ndikojnë në edukimin e fëmijëve të moshës parashkollore.

1.1. Fëmijët me prindër të shkukurëzuar janë më pak të suksesshëm në kryerjen e aktiviteteve në institucionet parashkollore.

1.2. Shkukurëzimet ndikojnë në gjendjen emocionale të fëmijëve të moshës parashkollore

Hulumtimi ka të bëjë kryesisht me përshkrimin dhe analizën e të dhënave të mbledhura lidhur me numrin e shkukurëzimeve, identifikimin e fëmijëve të nivelit parashkollor me prindër të shkukurëzuar, si dhe ndikimin që ka kjo dukuri në edukimin e tyre. Prandaj metodat të cilat përdoren janë metodat analitike dhe modeli i intervistimit.

Pjesëmarrësit në intervistim gjatë hulumtimit janë:

Përgjegjësi për shkukurëzime në kuadër të Qendrës për Punë Sociale, përgjegjësit për grumbullimin e statistikave të shkukurëzimeve, drejtorët e institucioneve parashkollore, psikologët, edukatorët dhe prindërit e shkukurëzuar.

Studimi është përqendruar në institucionet parashkollore (duke përfshi nivelin para-fillor nëpër shkolla fillore) në qytetin e Ferizajt

dhe disa shkolla, të cilat i kemi konsideruar si më të mëdha në disa fshatra si: Komogllavë, Greme, Gaçkë, Zaskok dhe Varosh.

Të dhënat dhe analizat

Të dhënat janë grumbulluar përmes intervistave të realizuara me drejtorin e Qendrës për Punë Sociale dhe intervista të veçanta me drejtorët, psikologët, edukatorët dhe prindërit në institucionet parashkollore.

Institucionet parashkollore me të cilët, mbas identifikimit të fëmijëve me prindër të shkurorëzuar, kemi zhvilluar intervistat janë:

Tabela (1) Lista e institucioneve parashkollore pjesëmarrëse në hulumtimin

Institucio net parashkol lore	Numri i ; institucioneve parashkollore	Intervis tat e realizua ra me drejtorë	Intervi stat e realizu ara me psikolo gë	Intervi stat e realizu ara me edukat ore	Intervi stat e realizu ara me prindë r
Shkollat fillore	9	5	3	8	4
Çerdhet	6	0	0	0	0

Gjithsejt 15 5 3 8 4

Po ashtu, janë analizuar edhe të dhëna të raporteve të veçanta lidhur me çështjen e shkurorëzimeve nga Agjencia e Statistikave të Kosovës në komunën e Ferizajt, Gazeta Zyrtare, shërbimet gjyqësore, prokuroriale, policore, OJQ-të, etj, si dhe raporte vlerësimi për fëmijët me prindër të shkurorëzuar.

Gjetjet

Intervista e realizuar me përfaqësuesin e Qendrës për Punë Sociale
Qendra për Punë Sociale nuk ka numër të saktë të fëmijëve të nivelit parashkollor të cilët janë me prindër të shkurorëzuar. Sidoqoftë kjo qendër na ka siguruar të dhëna për pyetjet më poshtë:

Cilat janë pasojat e shkurorëzimit të prindërve në edukimin e fëmijëve?

Sipas drejtorit të Qendrës për Punë Sociale, në përgjithësi fëmijët me prindër të ndarë kanë arritje më të ulëta në shkollë. Ata nuk janë të lumtur në familje dhe shfaqen më të pa interesuar në shoqëri e në rrethin ku jetojnë se sa fëmijët me familje të plotë. Ndikimi negativ i ndarjes të fëmijët paraqitet më shumë gjatë vitit të parë dhe vitit të dytë pas ndarjes dhe më pas zbehet me kalimin e kohës.

A jeni në dijeni për rastet kur bashkëshortët jetojnë të ndarë, pa e bërë shkurorëzimin “de jure”? Cilat janë pasojat që i vuajnë fëmijët ?

Në Qendrën për Punë Sociale referohen rastet e çrregullimeve bashkëshortore nga vetë personat, nga policia në rastet e dhunës në familje si dhe nga gjykatat të cilat kërkojnë raport për besimin e fëmijëve njërit nga prindërit. Por ne jemi të vetëdijshëm se ka edhe raste të tilla që prindërit jetojnë ndaras pa e bërë shkurorëzimin dhe në këto raste pasojat janë shumë të mëdha të fëmijët si: mungesa e kontaktit me prindin tjetër, humbja e kontaktit me familjarët, gjendja e rëndë emocionale, ndikimi në edukimin e tyre, etj.

Nëse të dy prindërit për shkak të rrethanave të ndryshme e kanë të pamundur kujdesin dhe mbajtjen e fëmijëve, kush do ta fitojë këtë të drejtë ?

Në raste të tilla nëse fëmijët kanë familjarë nga ana e babait ose nënës, kujdestarinë e marrin personat e tretë me pranimin për të qenë kujdestarë dhe me propozim të Organit të Kujdestarisë Gjykata ua beson kujdestarinë personave të tretë.

Ndërsa në rastet kur fëmijët nuk kanë të afërm atëherë kujdestarinë e fëmijëve e merr drejtpërdrejtë Organi i Kujdestarisë në kuadër të Qendrës për Punë Sociale.

A jeni të informuar për rastet kur pas shkurorëzimit fëmijët nuk jetojnë me asnjërin prind? Nëse po, atëherë kush kujdeset për ta?

Po kemi pasur raste kur fëmijët pas ndarjes së prindërve nuk jetojnë me asnjërin prej tyre. Në këto raste Qendra për Punë Sociale fëmijëve ua cakton një kujdestar të përkohshëm ligjor, p.sh. Gjyshin apo gjyshen apo ndonjë anëtarë të ngushtë të familjes.

Si manifestohet shkurorëzimi në jetën emocionale dhe gjendjen psikike të fëmijëve?

Manifestohet me hiperaktivitet të madh, me një pasiguri në vetvete, me reagime të shumta emocionale, hidhërohen lehtë, kanë lodhje fizike, e përjetojnë ndjenjën se janë fajtorë ata, kanë një gjendje paniku dhe konfuzioni. Fëmijët e kësaj kategorie devijojnë, te ta manifestohen sjelljet asociale dhe delikuede, e sidomos nëse të njëjtit e kanë përjetuar një dhunë të vazhdueshme në familje.

Intervistat e realizuara me drejtorë të institucioneve parashkollore

Me drejtorët e institucionet parashkollore janë realizuar 5 intervista, nga 15 të planifikuara, por duket parë që në institucionet e tjera parashkollore nuk kemi gjetur fëmijë me prindër të shkurorëzuar, atëherë as intervistat me këto institucione nuk janë zhvilluar.

Tabela (2) Numri i fëmijëve me prindër të shkurorëzuar në institucione parashkollore

Institucionet parashkollore	Numri i institucioneve parashkollore	Numri i fëmijëve me prindër të shkurorëzuar
Shkollat fillore	9	8
Çerdhet	6	0
Gjithsej	15	8

Në tabelën (2) është paraqitur numri i fëmijëve me prindër të shkurorëzuar, të cilët aktualisht edukohen në institucione parashkollore (duke përfshirë edhe nivelin para-fillor në disa shkolla fillore më të mëdha) në komunën e Ferizajt.

Sipas drejtorëve të intervistuar, institucionet parashkollore mbajnë takime të rregullta me prindër të shkurorëzuar, gjithnjë insistojnë të takohen me të dy prindërit, por në shumicën e rasteve takimet realizohen vetëm me prindin që kujdeset për fëmijën, pasi që prindi tjetër nuk shpreh gatishmërinë e bashkëpunimit.

Shumica e drejtorëve theksojnë se ka dallime në mes të fëmijëve me prindër të shkurorëzuar dhe atyre me dy prind, fëmijët me prindër të shkurorëzuar nuk vijnë me rregull në procesin edukativ, janë të pa motivuar, te disa prej fëmijëve vërehet inferioriteti, disa të tjerë janë më të emocionuar dhe me sjellje të pa rregullta.

60% e drejtorëve të intervistuar deklarojnë që sukcesi i fëmijëve nuk mund të jetë aq i mirë në krahasim me fëmijët e tjerë, prandaj i kushtojmë rëndësi sidomos atyre fëmijëve që kanë vështirësi. Ndërsa 40% e tyre deklarojnë që nuk ka shumë dallime në sukses të fëmijëve me prindër të shkurorëzuar dha atyre me dy prindër.

Këta fëmijë trajtohen me një përkushtim dhe kujdes më të madh nga ana e edukatorëve, kjo për shkak se këta fëmijë kërkojnë mbështetje më të madhe si emocionale dhe sociale.

Sipas drejtorëve të intervistuar, fëmijët me prindër të shkurorëzuar nuk veçohen nga bashkëmoshatarët e tyre, ata e përkrahin njeri tjetrin.

Nga të dhënat e grumbulluara përmes intervistës së realizuar me drejtorët e institucioneve parashkollore, nuk kemi gjetur të ketë fëmijë që nuk mbikëqyret nga asnjëri prind.

Sipas drejtorëve nuk ka ndonjë rast specifik për sjelljen e këtyre fëmijëve në krahasim me të tjerët, por agresiviteti, ngacmimet, përdorja e fjalëve jo të mira për moshën, mos respekti, janë më të theksuara te fëmijët me prindër të shkurorëzuar.

Intervistat e realizuara me psikologë të institucioneve parashkollore

Tabela (3) Numri i fëmijëve me prindër të shkurorëzuar në trajtim të psikologëve

Institucionet parashkollore	Numri i psikologeve që trajtojnë fëmijët me prindër të shkurorëzuar sipas institucioneve	Numri i fëmijëve me prindër të shkurorëzuar	Përqindja %
Shkollat fillore	3	6	75
Çerdhet	0	0	0
Gjithsejtë	3	6	75

Në tabelën (3) është paraqitur numri i fëmijëve me prindër të shkurorëzuar, të cilët janë duke u trajtuar nga psikologët, ku siç shihet në tabelë, nga të gjitha institucionet e vizituara apo nga gjithsejtë 8 fëmijë me prindër të shkurorëzuar të identifikuar në këto institucione, janë gjetur që tre psikologe nga tri shkolla fillore, të cilat janë duke trajtuar 6 (75%) fëmijë me prindër të shkurorëzuar.

Sipas psikologëve të intervistuar, fëmijët me prindër të shkurorëzuar janë mesatarisht aktivë. Duke u nisur nga fakti se këta fëmijë janë lënë pas dore, edhe në aktivitete dhe detyra të përcaktuar nuk janë shumë aktivë, prandaj iu nevojitet një ndihmë e madhe.

Edhe pse gjendja e tyre emocionale nuk tregohet shumë gjatë aktiviteteve në grupe me fëmijët e tjerë, në seanca psikologjike kjo ndryshon dukshëm.

Këta fëmijë i kanë më të theksuara sjelljet e tyre. Disa nga ata e shprehin më shumë hiperaktivitetin, reagojnë me emocione më të theksuara, ka raste kur heshtin por edhe atëherë duket sikur ka një agresivitet të brendshëm.

Për dallim me fëmijët e tjerë, te këta fëmijë vërehet një luhatje humori herë pas here, shpejt ndërrojnë disponimin, shpejt zemërohen, disa tregojnë pa qëndrueshmëri, reflektojnë sjellje armiqësore në raport me fëmijët e tjerë, nuk ndihen të sigurt dhe shpesh janë të hutuar. Nuk janë gjithnjë të saktë në kryerjen e aktiviteteve, edhe atëherë kur i kryejnë aktivitetet kanë nevojë për mbikëqyrje dhe udhëzime dhe shpejt tërhiqen nëse hasin në ndonjë vështirësi.

Në raport me bashkëmohatarët e tyre reagojnë në mënyra të ndryshme, ka të tillë që grinden me bashkëmohatarët, tentojnë t'u imponohen në shoqëri, por ka edhe të atillë që nuk shoqërohen, janë të ndrojtur, preferojnë të rrinë vetëm, disa kanë nevojë për dashuri, por vetë nuk janë në gjendje t'u japin dashuri të tjerëve.

Këta fëmijë ndryshojnë emocionalisht gjatë bisedave individuale, kanë dëshirë të flasin dhe të tregojnë gjendjen e tyre që ka shkaktuar mungesa e njërit prind, në të cilat biseda ka raste edhe kur qajnë.

Kur vëzhgohen më hollësisht, vërehet që në çdo aktivitetet ata janë më të mangët, mungesa e prindit më shumë theksohet gjatë aktiviteteve si, vizatimet, lojërat me role, lojërat me figura, ku për

temë kanë familjen, mos pjesëmarrja në programe të ndryshme edukative, etj.

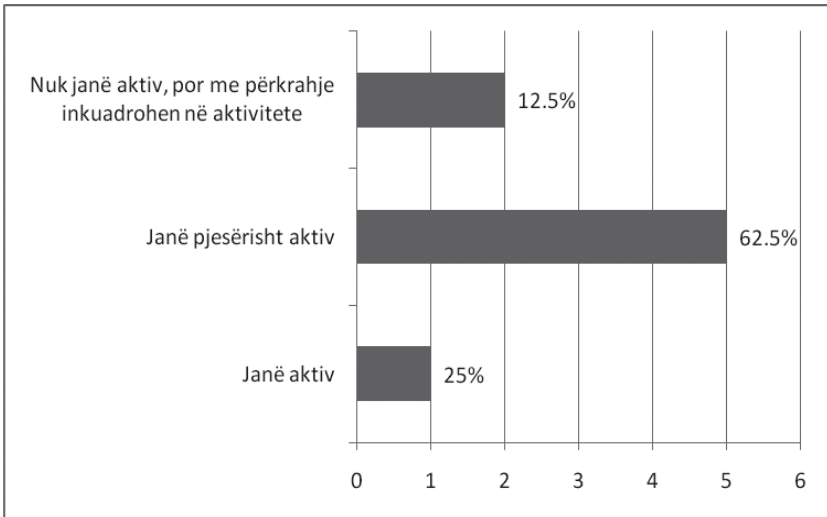
Sipas psikologëve, 6 fëmijët të cilët janë në trajtim të kohë pas kohe, kanë sukses mesatar, 1 (16.66%) fëmijë ka treguar sukses, i cili nuk ka shumë dallim me të tjerët, ndërsa 5 (83.33%) kanë treguar sukses më të dobët në krahasim me fëmijët e tjerë. Këta fëmijë mundë të arrijnë në rezultate të mira, por ju duhet mbështetje për t'i motivuar për aktivitete dhe detyra të moshës së tyre.

Është karakteristike që në vizatimet e fëmijëve me prindër të shkurorëzuar dallohen figura si: paraqitja e njërit prind ose prindërit në distancë me njëri tjetrin, ka raste kur vizatojnë edhe të dy prindërit së bashku (në të cilën shihet dëshira për bashkim), gjithashtu gjatë aktiviteteve të ndryshme shprehen dëshirat, nevojat e tyre p.sh. Në një aktivitet për festat e fund vitit (në përgatitjen e kartolinave për vitin e ri) një fëmijë kishte shprehur dëshirën për bashkim të prindërve.

Intervistat e realizuara me edukatorë të institucioneve parashkollore

Sipas të dhënave të grumbulluara nga intervistat e realizuara me edukatore të institucioneve parashkollore shihet që 8 fëmijë me prindër të shkurorëzuar edukohen në institucionet e nivelit parashkollor në komunën e Ferizajt. Të gjithë fëmijët e identifikuar me prindër të shkurorëzuar përkujdesen nga njëri prind, nuk kemi gjetur fëmijë të cilët nuk kanë përkujdesje nga asnjëri prind.

Sa aktiv janë këta fëmijë gjatë aktiviteteve dhe detyrave të përcaktuara?

Sipas edukatoreve, fëmijët me prindër të shkurorëzuar deri diku dallojnë nga fëmijët e tjerë. Dallimet që hasen të këta fëmijë është gjendja jo e qëndrueshme emocionale e tyre si:

- Janë më të tërhequr dhe të heshtur gjatë aktiviteteve;
- Janë më të ndjeshëm ndaj ngacmimeve nga fëmijët e tjerë;
- Shprehin agresivitet më të theksuar në raport me grupin e fëmijëve të tjerë;
- Kanë vetëbesim të ulët;
- Shprehin mungesë të edukimit familjar;
- Qajnë pa ndonjë arsye;
- Gjendja e tyre rëndohet sidomos kur të flitet për tema familjare;

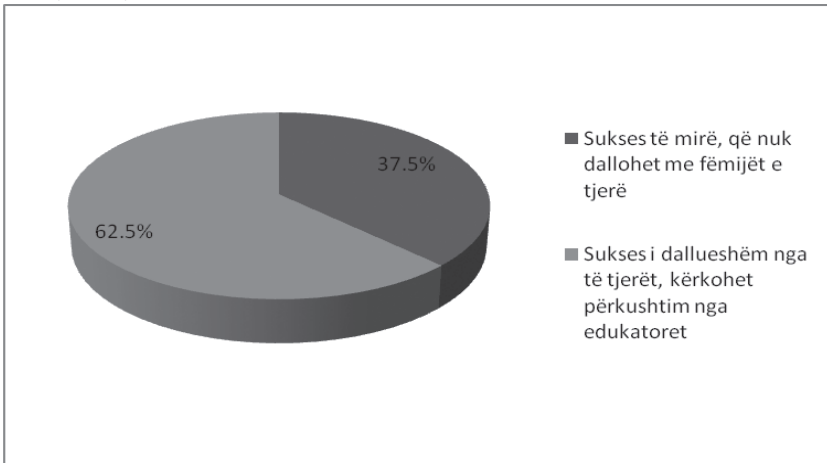
Tabela(4) Reagimi i fëmijëve me prindër të shkurorëzuar ndaj bashkëmohatarëve dhe ndaj aktiviteteve ku diskutohet familja dhe reagimi i bashkëmohatarëve ndaj këtyre fëmijëve

Pyetjet	Reagojnë normalisht	Nuk reagojnë mirë
Si reagojnë ndaj bashkëmohatarëve të tjerë?	25%	75%
Si reagojnë ndaj situatave apo aktiviteteve ku diskutohet familja?	25%	75%
Si reagojnë bashkëmohatarët e tjerë ndaj këtyre fëmijëve?	87.50%	12.50%

Në tabelën (4) shihet që shumica e fëmijëve me prindër të shkurorëzuar (75%) nuk reagojnë mirë ndaj bashkëmohatarëve të tyre, ku sipas edukatoreve, dominon agresiviteti, disa të tjerë tërhiqen në vetvete, janë të ndjeshëm, dhe në raste ngacmimi sado të vogël, shpërthejnë në vaj. Ndërsa reagimi i shumicës së bashkëmohatarëve të tjerë (87.50%) ndaj këtyre fëmijëve, shihet të jetë normal, pa ndonjë dallim me fëmijët e tjerë.

Në këtë tabelë gjithashtu shihet që shumica e fëmijëve me prindër të shkurorëzuar (75%), nuk reagojnë mirë ndaj aktiviteteve ku diskutohet familja, ku sipas edukatoreve, disa prej tyre nuk kanë dëshirë fare të diskutojnë për çështje familjare në prezencën e grupit. Sipas edukatoreve, shumica e fëmijëve me prindër të shkurorëzuar kanë nevojë për përkrahje më të veçantë në kryerjen e aktiviteteve dhe gjatë aktiviteteve si, vizatime, loja me figura, ata paraqesin një gjendje emocionale e cila lidhet me mungesën e prindit.

Suksesi i fëmijëve me prindër të shkursorëzuar në krahasim me fëmijët e tjerë

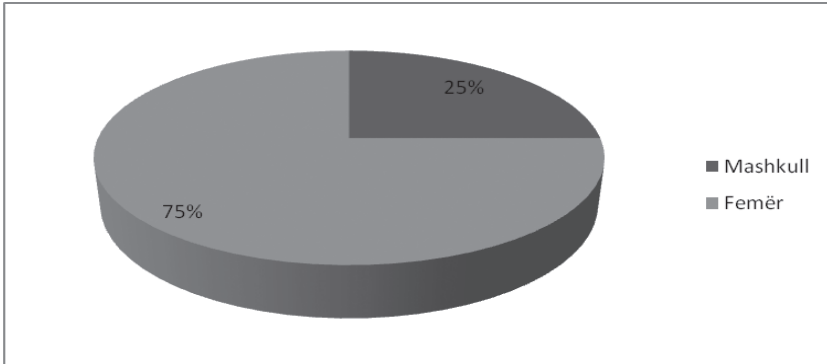
Siç shihet në grafikun më lart, prej gjithsej 8 fëmijëve me prindër të shkursorëzuar 3 (37.5%) fëmijë kanë sukses të mirë, i cili nuk dallon nga fëmijët e tjerë, ndërsa 5 (62.5%) fëmijë kanë sukses të dallueshëm nga fëmijët e tjerë dhe kërkohet përkushtim më i madh.

Sipas edukatoreve të intervistuar, gati në çdo aktivitet që realizohet me këta fëmijë shprehet një gjendje emocionale e cila na bënë të kuptojmë që fëmija është ndikuar nga situata e tij familjare.

Intervistat e realizuara me prindër të shkursorëzuar të fëmijëve të identifikuar në institucione parashkollore

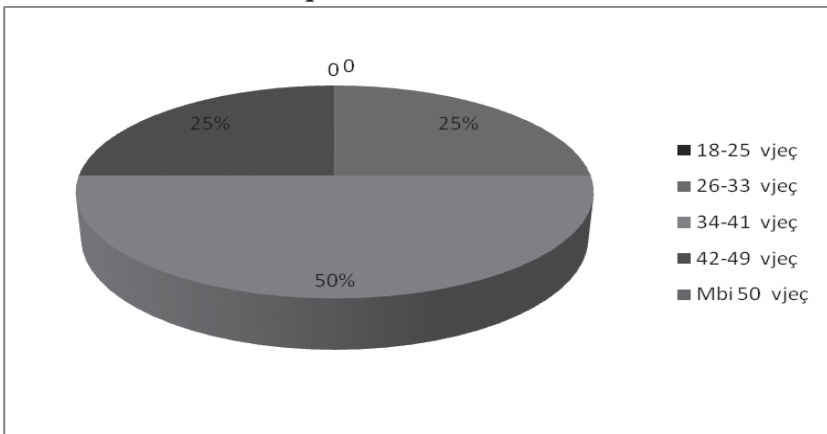
Edhe pse me shumë vështirësi, kemi arritur të intervistojmë 4 prindër të shkursorëzuar të fëmijëve në institucionet parashkollore. Në fillim po paraqesim të dhënat rreth gjinisë, moshës dhe statusit të punësimit për prindërit e intervistuar e që janë:

Gjinia e prindërve të intervistuar

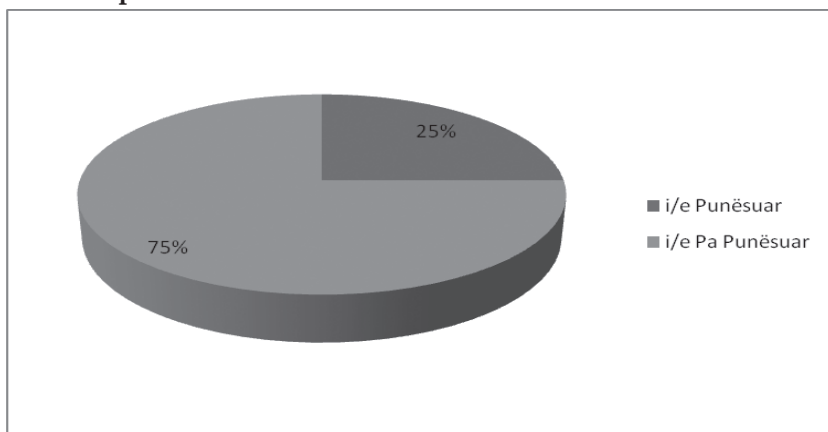
Në grafikun më lart kemi paraqitur përqindjen e gjinisë së prindërve të intervistuar, që sipas të dhënave 75% janë femra, ndërsa 25% e prindërve të intervistuar janë meshkuj.

Mosha e prindërve të intervistuar

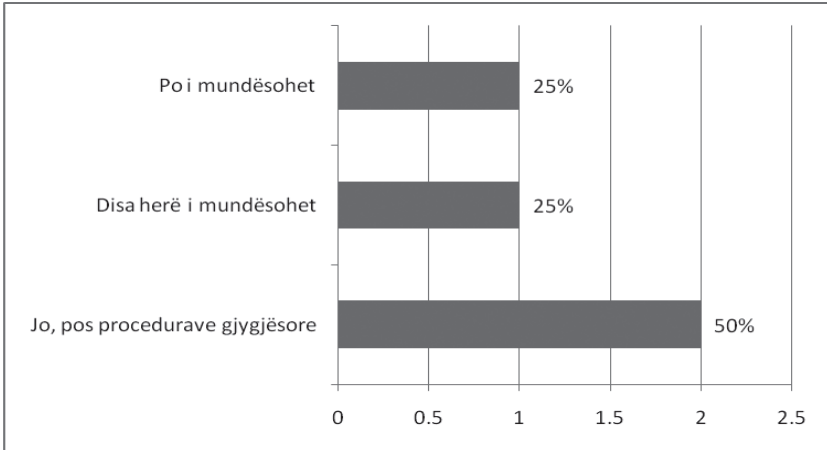
Sipas të dhënave të grumbulluara përmes intervistës, mosha e prindërve të shkurorëzuar të cilët janë intervistuar sillet prej: 18-25 vjeç 0%, 26-33 vjeç 25%, 34-41 vjeç 50%, 42-49 vjeç 25% dhe mbi 50 vjeç 0%.

Statusi i punësimit

Siç shihet në grafikun më lart, 75% e prindërve të intervistuar janë deklaruar që janë të pa punë, deri sa 25% prej tyre janë të punësuar. Të dhënat e intervistave me gjithë prindërit e intervistuar tregojnë që koha prej kur janë shkurorëzuar sillet prej 2-3 vjet e gjysmë. Dhe në pyetjen, si ka ndikuar kjo situatë në gjendjen emocionale të fëmijës tuaj, 75% janë përgjigjur me “keq, nuk ishte e lehtë, ka qenë shumë tronditëse për fëmijën, është ndjerë i hutuar në fillim, tani është më i ndjeshëm, i mbyllur në vetvete, ndjehet i pa sigurt”. 25% janë përgjigjur “ nuk ka ndikuar gjë, mbase fëmija ishte i vogël në kohën kur jemi shkurorëzuar. Lidhur me vështirësinë e përkujdesjes dhe edukimit të fëmijëve, 100% e prindërve janë përgjigjur që e kanë të vështirë përkujdesjen dhe edukimin e fëmijëve të tyre, 50% e tyre theksojnë që nganjëherë ndihmohen edhe nga anëtarët e tjerë të familjes, ndërsa 50% të tjerë tregojnë që fëmijëve iu mungon dashuria dhe përkujdesja nga prindi tjetër. Në lidhje me përkujdesjen e fëmijëve nga prindi tjetër, 75% e prindërve të intervistuar theksojnë se nuk kanë asnjë lloj përkujdesje, ndërsa 25% e tyre kanë theksuar që i vetmi përkujdes është 50 € në muaj. Në pyetjen, a takohet fëmija me prindin tjetër dhe sa shpesh e takon, sipas 50% të prindërve të intervistuar, një herë në javë, sipas 25% të prindërve të intervistuar, dy herë në muaj, dhe sipas 25% të prindërve të intervistuar, nganjëherë.

A i mundësohet fëmijës takimi me prindin tjetër sa herë të kërkojë një gjë të tillë?

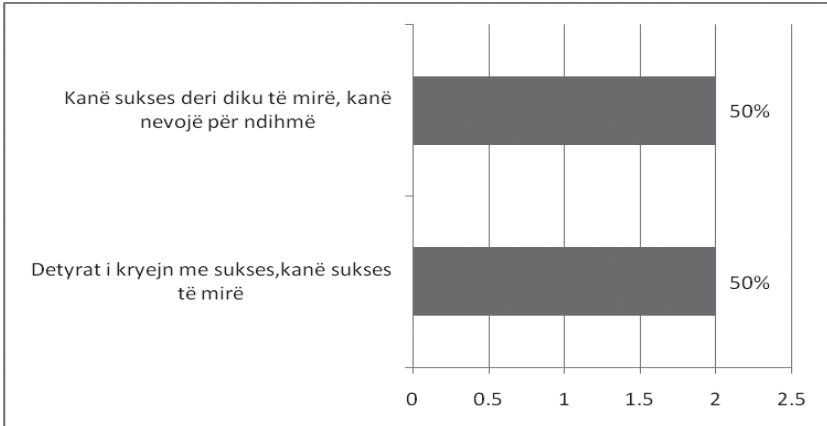

Nga takimet me prindin tjetër, 50% e prindërve tregojnë që fëmijët nuk ndejnë ndonjë gjë të veçantë, derisa 50% të tjerë tregojnë që fëmija ndjehet i hutuar, i heshtur, i turbullt.

Disa nga prindërit e intervistuar kanë theksuar që kanë edhe fëmijë të tjerë, 25% kanë edhe një fëmijë tjetër, 25% kanë edhe dy fëmijë të tjerë, ndërsa 50% nuk kanë fëmijë të tjerë.

Sipas shumicës së prindërve të intervistuar, fëmijët kanë ndryshuar mjaft mbas shkurorëzimit, janë bërë më të ndjeshëm, më të mbyllur në vete dhe më nervoz. Kjo ka ndikuar edhe në qasjen e tij me rrethin familjar dhe me bashkëmoshatarët e tij.

A i kryen fëmija detyrat me sukses dhe çfarë suksesi ka në përgjithësi?

Siç shihet në grafikun më lart, 50% e prindërve tregojnë që fëmijët e tyre kanë deri diku sukses të mirë, gjatë kryerjes së detyrave kanë nevojë për ndihmë dhe kjo mund të jetë shkak i gjendjes së tyre të krijuar nga ndryshimet në familje, ndërsa 50% të prindërve të tjerë tregojnë që fëmijët e tyre kanë sukses të mirë pavarësisht situatës së krijuar nga shkurorëzimi.

Përshkrimi i gjendjes emocionale të fëmijës sipas prindërve:

- Shqetësim gjatë kontaktit me prindin tjetër, varshmëri me prindin që kujdeset për të.
- Në rrethana të caktuara fillon të qajë më shpejt se sa fëmijët e tjerë.
- Shpesh qanë edhe pa ndonjë arsye të veçantë.
- Nuk bindet.
- Shpesh ankohet për dhimbje barku.
- Shpesh e ndërron disponimin.
- I ngacmon fëmijët e tjerë duke përdorur fjalë fyese.

Diskutimet

- Bazuar në të dhënat nga Qendra për Punë Sociale, fëmijët me prindër të shkurorëzuar kanë predispozita të devijojnë, të ta manifestohen sjelljet asociale dhe delikvente, e sidomos nëse

të njëjtit e kanë përjetuar një dhunë të vazhdueshme në familje.

- Të dhënat nga Qendra për Punë Sociale tregojnë që ka edhe raste të tilla që prindërit jetojnë ndaras pa e bërë shkurorëzimin dhe në këto raste pasojat janë shumë të mëdha te fëmijët si: mungesa e kontaktit me prindin tjetër, humbja e kontaktit me familjarët, gjendja e rëndë emocionale, ndikimi në edukimin e tyre, etj.
- Në disa institucione parashkollore të vizituara, është parë që në regjistrat e informatave për fëmijët e nivelit parashkollor kanë munguar të dhënat e statusit martesor të prindërve të tyre, por mbas identifikimit nga ana jonë, janë sugjeruar t'i plotësojnë ato të dhëna.
- Gjatë hulumtimit është gjetur që njëri nga fëmijët i cili edukohet në institucione parashkollore është me sindromën down.

Kufizimet e studimit

- Për shkak të ndjeshmërisë dhe privatësisë, kemi hasur në vështirësi në realizimin e intervistave me prindër të shkurorëzuar. Prandaj nga tetë intervista të planifikuara (në bazë të numrit të identifikuar të fëmijëve me prindër të shkurorëzuar, kemi arritur të realizojmë katër intervista me prindër të shkurorëzuar.
- Studimi është përqendruar në institucionet parashkollore (duke përfshirë nivelin para-fillor nëpër shkolla fillore) në qytetin e Ferizajt dhe disa shkolla, të cilat i kemi konsideruar si më të mëdha në disa fshatra si: Komogllavë, Greme, Gaçkë, Zaskok dhe Varosh.

Përfundime

- Nga numri i përgjithshëm i fëmijëve që kanë përjetuar ndarjen e prindërve e që sipas statistikave të vitit 2013 është 72, janë identifikuar 8 fëmijë të moshës parashkollore, të cilët edukohen në institucionet parashkollore.
- Qendra për Punë Sociale nuk ka numër të saktë të fëmijëve me prindër të shkurorëzuar të cilët edukohen në institucione parashkollore.
- Nga gjithsejtë 8 fëmijë të identifikuar me prindër të shkurorëzuar, të cilët edukohen në institucione parashkollore, 6 prej tyre janë duke u trajtuar nga psikologët e këtyre institucioneve.
- Gjatë këtij hulumtimi nuk kemi hasur në ndonjë fëmijë të moshës parashkollore, i cili nuk ka përkujdesje nga asnjë prind.
- Sipas të gjithë respondentëve, shkurorëzimet ndikojnë në gjendjen emocionale të fëmijëve dhe kjo gjendje manifestohet me: hiperaktivitet të madh, me një pasiguri në vetvete, me reagime të shumta emocionale, hidhërohen lehtë, shpejt ndërrojnë disponimin, reflektojnë sjellje armiqësore në raport me fëmijët tjerë, ndjejnë lodhje fizike, e përjetojnë ndjenjën se janë fajtorë ata, kanë një gjendje paniku dhe konfuzioni, nuk janë gjithnjë të saktë në kryerjen e aktiviteteve, edhe atëherë kur i kryejnë aktivitetet kanë nevojë për mbikëqyrje dhe udhëzime dhe shpejt tërhiqen nëse hasin në ndonjë vështirësi, tregojnë rezultate jo të mira gjatë aktiviteteve edukative, etj.
- Nga 60% deri në 83.33% e respondentëve të intervistuar në institucione parashkollore kanë deklaruar që sukcesi i fëmijëve me prindër të shkurorëzuar dallon nga sukcesi i fëmijëve të tjerë, këta fëmijë janë më pak të suksesshëm se fëmijët e tjerë. Ndërsa nga 16.66% deri në 40% e tyre kanë deklaruar që nuk ka shumë dallime në sukses të fëmijëve me prindër të shkurorëzuar dhe atyre me dy prindër.

Rekomandime

- Qendra për Punë Sociale të zgjerojë bashkëpunimin me qendrën e statistikave zyrtare për shkurorëzime dhe institucionet parashkollore për të arritur identifikimin sa më të shpejtë dhe trajtimin sa më të mirë të fëmijëve të moshës parashkollore që kanë përjetuar ndarjen e prindërve.
- Institucionet parashkollore të kenë një bashkëpunim të ngushtë brenda institucionit (drejtorit, psikologut/es dhe edukatorit/es), në mënyrë që sa më shpejt të identifikojnë fëmijët me prindër të shkurorëzuar.
- Pos takimeve të rregullta me prindërit e të gjithë fëmijëve, sipas nevojës të organizohen takime të veçanta me prindër të shkurorëzuar, fëmijët e të cilëve edukohen në institucione parashkollore.
- Të bëhet përpjekje nga edukatorët dhe psikologët e institucioneve parashkollore, që të takohen me të dy prindërit e shkurorëzuar, fëmijët e të cilëve edukohen në institucionin përkatës.
- Bazuar në të dhënat e grumbulluara, të cilat tregojnë që shkurorëzimet e prindërve ndikojnë në gjendjen emocionale të fëmijëve dhe në suksesin e tyre, konsiderojmë që fëmijët e moshës parashkollore kanë nevojë për një përkushtim më të madh nga psikologët dhe edukatorët, kryesisht në aktivitetet që kanë ndikim pozitiv në gjendjen emocionale të fëmijëve i cili mund të jep efekte pozitive edhe në suksesin e kryerjes së aktiviteteve dhe detyrave në përgjithësi.
- Gjatë takimeve me prindër të shkurorëzuar të krijohen raporte bashkëpunimi me qëllim të përkujdesjes dhe edukimit sa më të mirë të fëmijëve.

Referencat

1. Ponxha A, "Edukimi i Fëmijëve", Bern, 2013
2. Brada R, "Edukimi Mendor e Moral i Fëmijës", Prishtinë, 2012
3. Nuredini V, "Edukata Parashkollorë", Prishtinë, 2013
4. Agjencia e Statistikave të Kosovës, Statistikat e Shkurorëzimeve, 2013
5. <http://ask.rks-gov.net/> (marrë më 15.12.2014)
6. <http://drejtesiashqiptare.com/?p=668> (e marrë më 15.12.2014)